

Kjetil Sander presenterer:

estudie.no

Finansiering

Hvordan kartlegge kapitalbehovet og gå frem for å finansiere oppstarten eller utvidelsen av et selskap?

Fra etablering – til børsnotering

Skrevet av:
Kjetil Sander

Utgitt av:
eStudie.no

Revisjon:
1.0 (August 2017)

Innhold

1	Finansiering av selskapet	7
1.1	Hvor blir det av alle ideene?	7
1.2	Finansiering - en kritisk suksessfaktor	8
1.3	Finansieringsstrategi (Investeringsplan)	8
1.4	Offentlig støtte	8
1.5	Hvordan finansiere kapitalbehovet?	9
1.6	Hvordan se hvordan selskapet er finansiert?	10
1.7	Hvordan kartlegge kapitalbehovet?	10
1.8	Har du stor nok "buffer" kapital?	11
2	Gjeldsfinansiering	12
2.1	Kreditor og debitor	12
2.2	Sikret og usikret gjeld	13
2.3	Inndrivelse av gjeld	13
2.4	To typer gjeld	14
2.5	Langsiktig gjeld	14
2.5.1	Banklån	14
2.5.2	Pantelån	15
2.5.3	Annuitetslån og serielån	17
2.5.4	Sikkerhet er akilleshælen ved all lånefinansiering	18
2.5.5	Vurdering av lånesøknader	19
2.5.6	Leasing	21
2.5.7	Obligasjoner	21
2.6	Kortsiktig gjeld	23
2.6.1	Kassekreditt	23
2.6.2	Leverandørkreditt	24
2.6.3	Kundefinansiering	26
2.6.4	Factoring	27
2.7	Skatte- og avgiftsfinansiering	28
3	Egenkapitalfinansiering	29
3.1	Egenkapital	29
3.1.1	Former for egenkapitalfinansiering	30
3.1.2	Aksjekapital er den vanligste egenkapitalformen	30
3.2	Hvor stor bør egenkapitalen være?	30
3.2.1	Endringer og økning i egenkapitalen	31
3.3	Emisjon - den vanligste finansieringsstrategien	32
3.4	Hvem kan delta i en emisjon?	34
3.5	Emmittent	34
3.6	Rettet emisjon	34
3.7	Fondsemisjon	35
3.8	Emisjonskrav	35
3.9	Hvorfor emisjon?	35
3.10	Seasoned equity offerings	35
3.11	Emisjonstyper	36
3.12	Emisjonskurs	36
3.13	Emisjonprosessen	37
3.14	Utvanning	38

3.15 Prising av emisjonskursen	39
3.16 Emisjoner i perfekte kapitalmarkeder	40
3.17 Informasjonsasymmetri og emisjonsannonseringer	41
3.18 Emisjonsteorier	45
3.18.1 Price-pressure hypotesen	45
3.18.2 Investment opportunity hypotesen	45
3.18.3 Wealth effect hypotesen	46
3.18.4 Wasteful investment hypotesen	46
3.19 Empiriske emisjonstudier	47
3.20 Kursstabilisering	50
3.20.1 Hvorfor kursstabilisering?	51
3.20.2 Overtildeling	52
3.21 IPO (Initial Public Offering) – børnotering	54
3.21.1 IPO = offentlig emisjon	54
3.21.2 Tegningskurs ved børnotering	54
3.21.3 ”Firm commitment” vs ”best effort” emisjon	56
3.21.4 ”Lock-up”-avtale	56
3.21.5 Underprising	57
3.21.6 Lav langsiktig avkastning	58
3.21.7 Hvorfor IPO (børnotering)?	59
3.21.8 Ulemper	60
3.21.9 Børnotering i praksis	63
3.21.10 Noteringsøknaden	66
3.21.11 Hvorfor underprises aksjene ved børsintroduksjon?	67
3.21.12 Vinnerens forbannelse	67
3.21.13 Signal på selskapets kvalitet – signaliseringsmodell.	68
3.21.14 Informasjonsavsløring	68
3.21.15 Prinsippal-agent-teorier	69
3.21.16 Flokkmentalitet	70
3.21.17 Promoteringsteorien	70
3.21.18 Kompensasjonsteorien	71
3.21.19 ”Aksjeflipping”	72
4 Kapitalbehov	75
4.1 Hvordan beregne kapitalbehovet?	76
4.1.1 Investeringsanalyser	76
4.1.2 Likviditetsanalyse	76
4.1.3 Soliditet og lønnsomhetsanalyser	77
4.1.4 Risikoanalyse	77
4.2 Er ”buffer” kapitalen stor nok?	77
4.3 Investeringskalkyle	78
4.3.1 Investeringskalkylens formål	78
4.3.2 Investeringskalkylens innhold	78
4.3.3 Regneteknikker	79
4.3.4 Usikkerhet ved investeringskalkyler	79
4.4 Likviditetsanalyse	80
4.4.1 Likviditetsgrad 1	81
4.4.2 Likviditetsgrad 2	82
4.4.3 Rentedeckningsgrad	82
4.4.4 Arbeidskapitalen	83
4.4.5 Omløpshastigheten	84

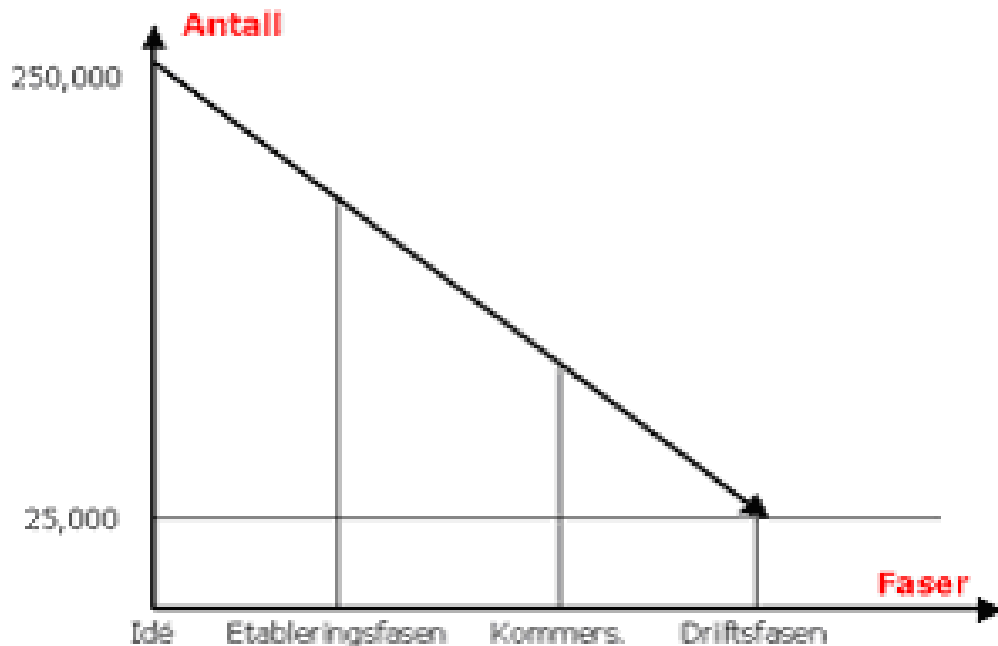
4.4.6	Varelagerets omløpshastighet og lagringtid.....	84
4.4.7	Varer i arbeid	85
4.4.8	Ferdigvarelager	85
4.4.9	Kundenes kredittid	86
4.5	Kontantstrømanalyse	86
4.5.1	Kontantstrømmen til totalkapitalen	87
4.5.2	Kontantstrømmer fra drift	89
4.5.3	Kontantstrømmer fra investeringer	89
4.5.4	Kontantstrømmer fra finansiering	89
4.5.5	Netto endring i kontanter (A+B+C)	90
4.5.6	Avstemming	90
4.5.7	Maler:	90
4.6	Finansierings - og soliditetsanalyser.....	91
4.6.1	Hva er en god finansieringsstruktur ?.....	91
4.6.2	Egenkapitalprosent.....	92
4.6.3	Gjeldsgraden	93
4.6.4	Finansieringsgrad 1 og 2.....	93
4.6.5	Rentedekningsgraden.....	94
4.6.6	Cash flow (kontantstrømanalyse)	94
4.6.7	Syntetisk rating	95
4.7	Rentabilitetsanalyse	95
4.7.1	Totalkapitalens rentabilitet	96
4.7.2	Kapitalens omløpshastighet	98
4.7.3	Resultatgrad.....	99
4.7.4	Egenkapitalens rentabilitet	99
4.7.5	Dekomponering av egenkapitalrentabiliteten	100
4.7.6	Netto driftsrentabilitet	101
4.7.7	Driftsmargin	102
4.8	Risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS)	102
4.8.1	Hva skal risikoanalysen gi svar på?.....	103
4.8.2	Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS).....	103
4.8.3	Hvilken risiko må vurderes?.....	104
4.8.4	Interne og eksterne risikoelementer	104
4.8.5	Risikomatrise	105
4.8.6	Arbeidsmodell for risikoanalysen.....	109
4.8.7	Eksempler og videre lesing	111
5	Potensielle investorer.....	112
5.1	Hva skal finansieres?	112
5.2	Egne oppsparte midler.....	113
5.3	Nøkkelpersoner	113
5.3.1	Et middel for å skape forpliktelse og engasjerte medarbeidere.....	114
5.3.2	Gjør det enklere å få med eksterne investorer	114
5.3.3	En økonomisk "gullrot" for nøkkelpersoner.....	114
5.3.4	Krever en aksjonæravtale	114
5.4	Crowdfunding	115
5.4.1	Hvordan samle inn penger gjennom crowdfunding?	115
5.4.2	Definer ditt prosjekt:	116
5.4.3	Crowdfunder strategier	116
5.5	Offentlig støtte	117
5.5.1	Etablerertilskudd fra Innovasjon Norge	117

5.5.2	Pre-såkornkapital	117
5.5.3	SkatteFUNN.....	117
5.5.4	EU-finansiering	117
5.6	Venner og bekjente som investor	118
5.7	Venture Capital (risikokapital)	119
5.7.1	Selskapet må ha nådd kritisk driftfase	120
5.7.2	Ideen må være en innovasjon med et stort fortjeneste potensial	120
5.7.3	Hva kjennetegner venture capital selskapene?	121
5.8	Business Angels – englekapital	123
5.9	Meglerhus.....	124
5.10	Strategiske investorer	124
5.11	Leverandørkreditt og utstyr	125
6	Hvordan gå frem ovenfor investormarkedet?	126
6.1	Forberedelsesfasen til investorpresentasjonen	126
6.1.1	Forretningside og visjon.....	126
6.1.2	Lokalisering	127
6.1.3	Vurder teamet ditt - dette er den viktigste enkeltfaktoren!	127
6.1.4	Nøkkelmedarbeidernes bindinger	128
6.1.5	Fremtidig leder	128
6.1.6	Behov, egenskaper, bruk og fordeler.....	129
6.1.7	Forretningsmodell	129
6.1.8	Stadie i utviklingen?	130
6.1.9	Immaterielle eiendeler	130
6.1.10	Konkurrenter og konkurransefortrinn.....	130
6.1.11	Er det et stort og raskt voksende marked?	131
6.1.12	Kunden.....	132
6.1.13	Markedstrategi.....	132
6.1.14	Suksessfaktorer.....	132
6.1.15	Kapitalbehov	132
6.1.16	Inntekter, kostnader og resultat.....	133
6.1.17	Dekningspunktanalyse	133
6.1.18	Hva er selskapet verdt?.....	134
6.1.19	Exit - muligheter	135
6.1.20	Forretningsplan	136
6.2	Investorpresentasjonen (kontaktfasen).....	137
6.2.1	Kontakt mange!	137
6.2.2	Få en anbefaling fra en investoren kjenner godt	137
6.2.3	Førsteintrykket avgjør om du får et møte med investoren eller ikke 138	
6.2.4	Besøk først. Ikke send en forretningsplan før minst et møte er gjennomført	140
6.2.5	Ikke os av desperasjon.....	140
6.2.6	Ikke vær paranoid!.....	141
6.2.7	Ikke be om en konfidensialitetserklæring (NDA) på første møte....	141
6.2.8	..men, la heller ikke investoren pumpe deg tom for informasjon....	141
6.2.9	Å være for pågående og oversell deg	141
6.2.10	Lønnsomhet og kapitalforvaltning.....	141
6.2.11	Ikke bare tenk på et tall, vis planer	142
6.2.12	Tar kritikk personlig	142
6.2.13	Ikke forhast pitchen.....	142

6.2.14	Øvelse gjør mester!	142
6.2.15	Pump investoren for feedback!	142
6.2.16	Ikke fortell hvilke andre investorer du prater med!.....	143
6.3	Forhandlingsfasen med investoren(e).....	143
6.3.1	Ikke vær grådig!	143
6.3.2	Ikke lov for mye!	143
6.3.3	Få konkrete avtaler!.....	144
6.3.4	Tell millioner, ikke prosenter!	144
6.3.5	Lik investoren din!.....	144
6.3.6	Benytt en profesjonell advokat!.....	144
7	Eierstruktur	145
7.1	Antall eiere	145
7.2	Type eiere?.....	146
7.3	Eier-brøken.....	147
7.4	A- og B-aksjer	147
7.5	Vedtakter og aksjonæravtale.....	148
7.6	De magiske prosentsatsene for en grunder og investor.....	148
7.7	Stipender, tilskudd og risikovillige lån	149
8	Investeringsavtale.....	150
9	Aksjonæravtale	152
9.1.1	Aksjonæravtalen er IKKE underlagt noen lovgivning	153
9.1.2	En avtale mellom noen eller alle aksjonærer og andre med spesielle rettigheter	153
9.1.3	Når bør aksjonæravtale benyttes?	154
9.1.4	Hva bør inngå i en aksjonæravtale?	154
9.1.5	Et viktig styringsverktøy i eierstyring	155
9.2	Emisjon spiralen: - Etappefinansiering av selskapet	155
9.2.1	Hva er etappefinansiering?	156
9.2.2	Medfører utvanning.....	157

1 Finansiering av selskapet

Finans er et fagområde innen økonomien og tar for seg hvordan virksomheter tilegner, forvalter og forbruker penger over tid. Finansiering tar for seg hvordan vi skaffer oss pengene vi trenger for å gjennomføre noe.

1.1 Hvor blir det av alle ideene?

Kun 1 av 10 bedriftsider blir gjennomført og når driftsfasen. Resten stopper fordi grunderen ikke klarer å finansiere ideen sin.

Å etablere en ny virksomhet koster penger – ofte mye penger!!! Dette fordi du må investere i maskiner, programvare, rekruttering, lønninger, varelager, depositumer osv, før du i det hele tatt har tjent en eneste krone.

Det finnes mange måter å finansiere nye ideer, men alle metodene har sine fordeler og ulemper og ikke alle mulighetene er tilgjengelig for alle. Det gjelder derfor å finne den måten som passer din situasjon best.